

თბილისის უნივერსიტეტის შრომები
Труды Тбилисского университета
PROCEEDINGS OF TBILISI UNIVERSITY
334 (1)

დასავლეთ ევროპის ენები და ლიტერატურა
Западноевропейские языки и литература
Western European Languages and
Literatures

თბილისი - Тбилиси-Tbilisi
1999

ქიმიკან ჯაშო

თემატური ჯგუფი „სასწავლო ნივთი“
და მასში გაერთიანებული სასკოლო არგოს
სტრუქტურულ-ჰიერარქიული ტიპები

არგოს დიდი ხნის ისტორია აქვს. იგი XV საუკუნეში წარმოიშვა საფრანგეთში. ხალხში სწრაფად გავრცელდა და თავისი ადგილი დაიმკვიდრა საფრანგეთის სოციალურ ისტორიაში. არგოს არსებობა ეროვნულ ენას ზიანს როდი აყენებს. პირიქით, იგი მისგან ენერგიას იძენს, აახალგაზრდავებს, ანვითარებს მას. არგომ გაამდიდრა თვით მწერლების, განათლებული ადამიანების და აკადემიკოსების ენა საფრანგეთში.

სასკოლო არგო განეკუთვნება პროფესიულ არგოთა რიცხვს, რომელიც ნაკლებად განიცდის ცვლილებას. ის სივრცე, სადაც ის გამოიყენება, ჩაკეტილია. არგო იტაცებს ახალგაზრდებს. სასკოლო არგო სწორედ ახალგაზრდების ენაა. იგი ნაკლებადაა შესწავლილი. ჩვენ შევძელით ჩაგვეტარებინა სასკოლო არგოს კლასიფიკაცია და გამოგვეყო შემდეგი თემატური ჯგუფები: 1. სასწავლო დაწესებულება; 2. სასწავლო პროცესი; 3. სასწავლო ნივთი; 4. მოსწავლე – მასწავლებელი; 5. მოსწავლე ყოველდღიურ ცხოვრებაში.

მაგალითისათვის განვიხილოთ თემატური ჯგუფი „სასწავლო ნივთი“. ამ ჯგუფში გაერთიანებულ სიტყვათა უმეტესობა მეტაფორიზაციის გზითაა მიღებული. paillasse – ლიტ. ენაში ნიშნავს „ჩალის ლეიბს“, სასკოლო არგოში კი „ლაბორატორიის მაგიდას“. feuilles – ლიტ. ენაში ნიშნავს „ფოთოლს“, არგოში კი „წერიტი დავალების რვეულს“. cadre – ლიტ. ენაში „ჩარჩოა“, არგოში კი „შავი დაფა“.

მოცემულ ჯგუფში სასკოლო არგოს სიტყვების წარმოქმნის შემდეგი ხერხია პატრონიმი. პატრონიმი, ლათინური სიტყვაა და ნიშნავს „ვინმეს გვარს“. ამა თუ იმ პიროვნების გვარი ანუ საკუთარი სახელი, საზოგადო სახელი გახდა და მიიღო სხვადასხვა მნიშვნელობა. მაგალითად – le protche – სასკოლო არგოში ნიშნავს „სამხედრო თეორიის სახელმძღვანელოს“, ეს სიტყვა მიღებულია ამ საგნის მასწავლებლის გვარიდან. le Salonson – სასკოლო არგოში „ნახატებისათვის დიდი მუყაოა“, ეს სიტყვა მიღებულია Salonson – ის გვარიდან, იგი სკოლის დირექტორი გახლდათ.

სასკოლო არგოში სიტყვათა წარმოქმნის ერთ-ერთი საინტერესო ხერხია ტრანსკაცია ანუ სიტყვათა შეკვეცა, მისი სახე-სხვაობით, ესენია აპოტოპა და აფერეზა სიტყვის ბოლო ნაწილის შეკვეცა. მაგალითად: certo – certificat – მოწმობა; dico – dictionnaire – ლექსიკონი. აფერეზა გული-

სხმობს სიტყვის საწყისი მარცვლების შეკვეცას. მაგალითად; scope – microscope – მიკროსკოპი; tricule – matricule – ჟურნალი.

არგოტული ლექსიკის გამდიდრების ერთ-ერთი საშუალებაა სესხება. ეს ხერხი ფართოდაა გავრცელებული სასკოლო არგოშიც. სესხება ხდება როგორც უცხო ენებიდან, ისე დიალექტებიდან: მაგალითად: le book – წიგნი, ნასესხებია ინგლისურიდან; le topin – ზეთის საღებავის ქილა, ეს სიტყვა გვხვდება სამხატვრო სკოლის არგოში, ნასესხებია ოვერნის დიალექტიდან.

ვერლანიზაცია სასკოლო არგოს გამდიდრების თანამედროვე ხერხია. ვერლანი, ანუ როგორც მას უწოდებენ სარკეში დანახული მეტყველება, გულისხმობს მარცვლების გადაადგილებას. მაგალითად: ierca – cahier – რვეული; plombi – diplomе – დიპლომი; vrelі – livre – წიგნი.

საინტერესოა ასევე სუფიქსაციის მეთოდი. calculette – კალკულატორი; épinglette – საპატიო დაფა, cartochе – მოსწავლის ჩანთა, fusancomene – სასკოლო არდადეგების კალენდარი. ამ სიტყვაში fisance ნიშნავს „გამგზავრებას“.

არგოტულ სიტყვებში არსებობს ისეთებიც, რომლებიც ერთდროულად სიტყვათწარმოების რამდენიმე ხერხს იყენებს. ასეთია სტრუქტურა: აპოკოპა+სუფიქსი. მაგალითად: calendar – calendrier – კალენდარი, burlingue – bureau – საწერი მაგიდა.

bachot – baccalaureat – ბაკალავრი.

ანალიზმა დაგვანახა, რომ ჩვენს მიერ განხილულ თემატურ ჯგუფში „სასწავლო ნივთი“ გაერთიანებული არგოტული სიტყვები სტრუქტურული თვალსაზრისით იყოფა შემდეგ ტიპებად: S+affixe (პრეფიქსი ან სუფიქსი); აპოკოპა, აფერეზა, aposcope+suffixe ვერლანი. სემანტიკური თვალსაზრისით ამ ჯგუფში გამოიყოფა შემდეგი ტიპები: მეტაფორა, პატრონიმი, ნასესხობა. პრაგმატიკის თვალსაზრისით, მოცემული არგოტული სიტყვები კონკრეტული სოციალური ჯგუფის ენის კუთვნილებაა, უფრო სწორად სკოლის თუ უმაღლესი სასწავლებლის ენა, რომელიც გასაგებია მხოლოდ მათთვის. სასკოლო არგოს ლექსიკას ახასიათებს კრიპტოლოგიური, გასართობი და თვითმყოფადი ფუნქცია. დღეს, ამ სამი ნიშნიდან პირველი, კრიპტოლოგიური ფუნქცია მან მეტ-ნაკლებად დაკარგა. მას უფრო გასართობი ხასიათი აქვს. სასკოლო არგოს იყენებენ მხოლოდ ამ ენის მცოდნე ადამიანები ერთმანეთთან ურთიერთობის დროს. ბევრმა მოსწავლემ იცის ეს ენა, მაგრამ ყოველთვის როდი იყენებს მას. ახალგაზრდა მხოლოდ თავის თანატოლებთან საუბრობს არგოს ენაზე. ასეთი ენა, მათი აზრით, მათ მეტ დამოუკიდებლობას ანიჭებს. მათთვის თავდაცვის საშუალება ხდება უფროსებთან მიმართებაში, თუმცა ამის მიზეზი არ არსებობს.

ლიტერატურა:

1. Esnault g, Dictionnaire des argots, Paris, Larousse, 1965.

2. Goudialler J-p, Comment tu tchatches l Paris, maisonneure et Larose, 1996.

3. La Rue I, Dictionnaire d'argot et des principales locutions, Flammarion, 1987.
4. Le Breton Au., L'Argot chez les vrais de vrais, Paris, Vertiges-Carrere, 1986.